

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ П.
КОГЛЯРЕВСЬКОГО

Виконавсько-музикознавчий факультет

Кафедра інтерпретології та аналізу музики

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньо-наукової програми
проф. Шаповалова Л.В.

« 2 » вересня 2019 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з наукової роботи
проф. Жданько А.М.

« 02 » вересня 2019 р.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Методологія гуманітаристики»

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Ступінь вищої освіти – доктор філософії

Назва дисципліни	Методологія гуманітаристики
Інформація про дисципліну	Курс рекомендований здобувачам освітньо-наукового рівня «доктор філософії»/«доктор мистецтв», що навчаються в аспірантурі або асистентурі-стажуванні за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова
Рік підготовки	1
Семестр	1-2
Лекції (год.)	30
Практичні (семінарські) заняття	-
Самостійна робота (год.)	90
Індивідуальна робота (год.)	-
Кількість кредитів ECTS	4
Загальна кількість годин	120 годин
Очікувані результати навчання	<p>Підготовка здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» («кандидат мистецтвознавства») / «доктор мистецтв» за спеціальністю «Музичне мистецтво» зорієнтована на ознайомлення з фундаментальними засадами сучасної гуманітаристики в аспекті взаємозв'язків музичного мистецтва Нового часу та філософської антропології ХХІ століття.</p> <p>Авторський курс формується як результат міждисциплінарного синтезу гуманітаристики та науки про музику. Його предметом є музика як спосіб невербального мислення; метою – розв'язання методологічних завдань, що постають перед homo musicus в умовах глобалізованого світу. Опанування матеріалів курсу дозволить <i>знати</i>:</p> <p>концепти вітчизняного музикознавства як складової професійної діяльності в системі гуманітарних наук; авторські розробки вітчизняних науковців з питань музичного мислення та музичної мови/мовлення; поняття «музика, ейдос, ікон, образ, символ»;</p> <p><i>вміти</i>: здійснювати власні музикознавчі розробки</p>

для обґрунтування та науково-методичного забезпечення навчального процесу; впровадити філософські проєкції на специфіку музики; забезпечити шляхи професійної підготовки виконавців в єдності наукової та виконавської школи.

Вивчення курсу надає аспірантам відповідні **компетентності**.

Інтегральні:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі музичного мистецтва, володіти методологією наукової та науково-педагогічної діяльності; проводити самостійне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні:

ЗК01. Здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань

ЗК03. Здійснювати пошук, аналіз та інтерпретацію наукової інформації або результатів наукових досліджень.

ЗК04. Здатність розробляти наукові проєкти, управляти ними, складати пропозиції щодо їх фінансування, реєстрації прав інтелектуальної власності.

ЗК05. Здатність працювати в міжнародному контексті та дотримуватися норм міжкультурної толерантності та професійної етики.

ЗК06. Здатність презентувати результати досліджень українською та однією з іноземних мов європейського простору.

ЗК07. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій, навчальній та творчій діяльності.

ЗК08. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті, у наукових структурах/закладах.

	<p><i>Спеціальні:</i></p> <p>СК01. Здатність володіти педагогічною майстерністю та професійними вміннями до передачі наукових знань майбутнім фахівцям з дотриманням студентоцентрованого підходу в навчанні.</p> <p>СК02. Здатність виконувати оригінальні дослідження, вміти аргументувати вибір методу розв'язування спеціалізованої задачі, критично оцінювати отримані результати та захищати прийняті рішення.</p> <p>СК04. Здатність до апробації результатів наукового дослідження, їх поширення та впровадження у практику на регіональному, національному та міжнародному рівнях.</p> <p>СК05. Здатність дотримуватись етики досліджень, правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.</p> <p>СК06. Здатність використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації державною та іноземною мовами, володіти комунікативною культурою.</p> <p>СК07. Здатність саморозвитку і самовдосконалення протягом життя, оцінювати рівень власної фахової компетенції та підвищувати професійну кваліфікацію, адаптуватися до змін у професійній діяльності.</p> <p>СК08. Уміння здійснювати підготовку текстів навчальних та наукових видань, навчально-методичного контенту із забезпечення навчального процесу.</p> <p><i>Комунікативні:</i></p> <p>систематизувати інформацію з філософсько-психологічних джерел і робити власні висновки; встановлювати міжособистісні зв'язки з носіями музично мислення на різних рівнях музичної освіти; розробляти методики опитування слухачів.</p>
Ключові слова	Музикознавство, гуманітаристика, метод пізнання, онтологія музики, метафізика, психологія творчості; рефлексія.
Тижневий розклад	2 години на два тиждень (аудиторна робота, дистанційне опрацювання матеріалів курсу); 2 години на тиждень (самостійна робота)
Теми	Змістовний модуль 1: МЕТОДОЛОГІЯ МУЗИКОЗНАВСТВА ЯК КОГНІТИВНА

ДИСЦИПЛІНА.

Тема 1.1. Синтез мистецтва, науки та педагогіки. Категоріальний синтез у методології сучасної гуманітаристики в Україні. Основні концепції в історії наукового мислення та художньої творчості (Аристотель, Платон, Г.Сковорода, І. Кант, Г. Г. Ф. Гегель, П.Флоренський, О. Лосев, М. Бахтін, С.Аверінцев, В. Малахов).

Тема 1.2 Метод як поняття, його етимон, загальне значення, специфічне смислове поле.

Тема 1.3 Предмет наукової діяльності музиканта-виконавця: завдання і перспективи. Роль наукової рефлексії та установка на її формування в контексті сучасної гуманітаристики.

Змістовний модуль 2: ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МУЗИКАНТА-ВИКОНАВЦЯ

Тема 2.1. Засадничі принципи філософії: антропологізм, системність; універсалізм; онтологізм; символізм; метафізичний вимір.

Тема 2.2 Система понять і категорій аналізу мистецтва: концептуальна матриця наукового мислення. Моделювання і прогнозування науководослідницького процесу.

Змістовний модуль 3: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ СИНТЕЗ В СУЧАСНІЙ ГУМАНІТАРИСТИЦІ

Тема 3.1. Історичний підхід і принцип історизму (філогенез). Історична поетика, історико-генетичний та історико-типологічний підхід. Історико-контекстуальний підхід. Єдність теорії та практики (історичного/логічного) та специфіка музичної творчості.

Тема 3.2. Філософсько-богословський підхід і критерії його актуалізації в системі вищої музичної освіти України. Онтологічний підхід і прояву онтогізму в світській і церковній музиці. Типологія культури. Картина світу. Світоглядні настанови та їх роль у творчому процесі.

Тема 3.3. Християнська антропологія та музична культурологія – основа глобалізації пізнавального процесу в науці про мистецтво.

Змістовний модуль 4. МУЗИКА ЯК АНАЛОГ ОСОБИСТОСТІ

Тема 4.1 Структурно-функціональний підхід і його різновиди у сучасній філософії та лінгвістиці:

	<p>точки перетину. Поняття «структура» в музикознавстві та композиторській практиці.</p> <p>Тема 4.2 Семіотика та її функціональні розділи. Символіка музики бароко та в композиторській творчості доби романтизму.</p> <p>Тема 4.3 Роль жанрів у створенні базових умов синтезу мистецтв. Системний підхід і досвід системного моделювання (мистецтвознавства, музичної психології, педагогіки, естетики). Перцепція як механізм комунікації «композитор-виконавець-слухач». Ціннісний метод аналізу (на прикладі кітчу в музиці).</p> <p>Тема 4.4 Наукове мислення і мова (стилістика). Суб'єкт наукової діяльності та його свідомість. Термін, поняття, категорія. Інтонація, музичний твір, жанр, стиль, інтерпретація. Їх проекція в різних жанрово-виконавських сферах музикування. Концептуалізація наукового мислення/мови (від метафори – до поняття і категорії). Проведення наукового діалогу та дискусії. Евристика. Наукова етика. Поняття «корпоративна єдність». Авторство в науці про музику. Стилістика наукового тексту.</p> <p>Тема 4.5 Роль рефлексії у формуванні Я-мислення та виконавської концепції твору. Виконавська поетика. Сонорно-фактурний комплекс. Динамічна партитура як стильовий механізм музичного твору.</p>
Процес навчання	<p>Процес навчання за вибором аспіранта відбувається у формі аудиторного/дистанційного навчання. Курс складається з 13 фундаментальних тем, завершується іспитом.</p> <p>Система управління навчанням залучає: засоби комунікації та навчальні завдання, форми усного опитування, контрольні питання, семінарські заняття (читання доповідей та їх обговорення як наукової дискусії); написання та захисту проблемних тем, звіти про самостійну роботу, тестування. Для забезпечення навчального процесу для здобувачів підготовлені відповідні теоретичні джерела, список джерел, презентації, інтерактивні завдання для розвитку наукового мислення.</p>
Дата і місце заліку	За розкладом
Біографія е-тьютору	Шаповалова Л.В. – зав. кафедрою інтерпретології та аналізу музики, доктор мистецтвознавства, професор
Інформація для зв'язку	тел. 050 064 97 12

із е-тьютором	
Попередня підготовка	Проходження курсів «Методологія наукових досліджень», «Філософія», «Культурологічні аспекти» в системі освітньої програми «магістр» за спеціальністю «Музичне мистецтво», «Логіка».
Як навчатися?	Опрацьовується теоретичний матеріал за програмою-конспектом і рекомендованою літературою; складається «концептуальна матриця» базових понять курсу; обирається відповідна науковій темі когнітивна модель (алгоритм дій); здійснюється самопідготовка до семінарських занять (письмово). Іспит має різні форми (тестування; захист реферату з творчого напрямку спеціалізації дисертанта; опитування).
Навчальні методи та прийоми, що будуть використані протягом курсу	Новітні методи розкривають специфіку взаємодії музики з іншими сферами гуманітаристики: <u>онто-семіотичний</u> підхід висвітлює зв'язки музичного твору з духовним світом людської культури, її архетипами, висвітлює символіку поетичних текстів та ціннісну семантику композиторського тексту; психолого-діяльнісний охоплює феномен особистості; <u>когнітивно-системний</u> підхід визначає тип музичного мислення, розкриває зміст дефініцій жанру, стилю (композитора, національного, історико-епохального). Разом ці методи працюють на <i>міждисциплінарний синтез гуманітаристики та когнітивістики</i> .
Навчальні матеріали	Програма-конспект-лекцій. Література 1. Агафонов А. Человек как смысловая модель мира. Самара: Изд. дом «Бахрах – М», 2000. 335 с. 2. Братищев Б. Образ инструмента. <i>Музыкальная академия</i> . 1993. №2. С. 87-91. 3. Волкова П. Реинтерпретация художественного текста (на материале искусства XX века) : автореф... доктора иск-я : 17.00.09. Краснодар, 2009. 34 с. 4. Гумбрехт Х.У. Производство присутствия: чего не может передать значение. Москва : Новое литературное обозрение, 2006. 179 с. 5. Гуренко Е. Проблемы художественной интерпретации (философский анализ). Новосибирск: Наука, 1982. 256 с. 6. Земцовский И.И. Человек музицирующий-Человек интонирующий-Человек артикулирующий. <i>Музыкальная коммуникация: сб. научных трудов</i> . Серия «Проблемы музыкознания». Вып. 8. СПб., 1996. С. 97-103. 7. Интерпретация. <i>Музыкальная энциклопедия</i> : в 6 т. Т. 2.

/ гл.ред.Ю.В.Келдыш. М.: Сов. энциклопедия,1974. С.249-250.

8. Корыхалова Н. Интерпретация музыки: Теоретические проблемы музыкального исполнительства и критический анализ их разработок в современной буржуазной эстетике. Л.: Музыка. Ленингр. отд-ние, 1979. 208 с.
9. Котляревский И. Музыкально-теоретические системы европейского искусствознания.К.:Муз.Україна,1983. 157 с.
10. Котляревский И. К вопросу о понятийности музыкального мышления. *Музыкальное мышление: сущность, категории, аспекты исследования*: сб. ст. / ред.-сост. Л.И.Дыс. К.: Муз. Украина, 1989. С.28-34.
11. Курт Э. Музыкальная психология (Области и границы музыкальной психологии). *Ното musicus: Альманах музыкальной психологии*. М., 1994. С.7-28.
12. Маринчак В. (протоиерей). Усилие преодоления. *Вторая навигация* / сост. М.А. Блюменкрац. М., 1999. С. 70-103.
13. Медушевский В.В. Таинственные энергии музыки. *Музыкальная академия*. 1992. № 3. С. 54-58.
14. Медушевский В.В. Духовный анализ музыки. М., 2014.420 с.
15. Медушевский В. К проблеме сущности, эволюции и типологии музыкальных стилей. *Музыкальный современник*. М. : Сов. музыка, 1984. Вып. 5. С. 5-18.
16. Михайлов М. Стиль в музыке. М.-Л. : Музыка, 1981. 264 с.
17. Михайлов М. О некоторых психологических механизмах музыкального мышления. *Этюды о стиле в музыке. Статьи и фрагменты*. Л. : Музыка, 1981. С. 38-54
18. Михайлов М. О понятии стиля в музыке. *Вопросы теории и эстетики музыки*. М.-Л. : Музыка, 1965. Вып. 4. С. 16-29.
19. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации : учебное пособие. Киев : ТОР «Клякса», 2013. 272 с.
20. Назайкинский Е.Звуковой мир музыки. М.: Музыка, 1988. 254 с.
21. Николаевская Ю.В. Homo interpretatus в музыкальной культуре: теоретический аспект. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*: зб. наук. праць. Вип. 29: Харків: ХДУМ ім.І.П.Котляревського, 2014. С.601-614.
22. Орлов Г. Время и пространство музыки. *Проблемы музыкальной науки*. М., 1972. Вып. 1. С. 358-394.
23. Орлов Г. Семантика музыки. *Проблемы музыкальной науки*. М., 1973.Вып. 2. С.434-479.
24. Шаповалова Л. Духовная реальность музыкального произведения. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : Вип.40:

	Когнітивне музикознавство. Харків : Вид-во «С.А.М», 2014. С.11-32.
Необхідне устаткування	Комп'ютер (ноутбук), програмне забезпечення, підключення до мережі Інтернет
Групові / Індивідуальні види навчальної діяльності	Фронтальна форма організації навчальної діяльності Індивідуальне самостійне навчання (пошукові практики) Семінар; творча дискусія. Тестові перевірки Виступи з доповідями. Захист реферату
Оцінювання	п/к с/р т/к Змістовний модуль1: 10 +5 +10 = 25 (1 семестр); Змістовний модуль2: 10 +5 +10 = 25 (2 семестр) Іспит: +50=100
Критерії оцінювання	Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності <i>за рівнями компетентності</i> . <u>Незадовільний</u> (іспит не зараховується): виявлення теоретичних знань на початковому рівні; пояснює професійну термінологію та визначення основних термінів спрощено. Опрацьовує матеріал на репродуктивному рівні, переказує прочитаний матеріал без пояснень та самоаналізу. Не бачить логічних зв'язків у межах окремих тем. Не виявляє ініціативи під час навчальних занять. Працює безсистемно. <u>Середній рівень</u> (задовільно): Аспірант володіє теоретичними знаннями навчального курсу на репродуктивному рівні. Бачить логічні зв'язки між окремими темами навчального курсу та розуміє логіку розкриття конкретної теми. Виконує стандартні практичні завдання з незначними помилками, які в змозі пояснити після виправлення викладачем. Працює системно на репродуктивному рівні, не виявляючи творчого інтересу до навчального предмета. Опрацьовує незначну частину додаткової літератури з навчального предмета. <u>Достатній рівень</u> (добре). Володіє теоретичними знаннями навчального курсу на достатньому рівні. Знає професійну термінологію, може дати визначення всіх термінів. Опрацьовує теоретичний матеріал на репродуктивному та частково – пошуковому рівнях. Уміє зіставляти і узагальнювати, іноді робить власні висновки. Може пояснити логічні

	<p>зв'язки між окремими темами курсу. Виконує стандартні завдання продуктивного рівня з незначними помилками, які в змозі самостійно виправити. Працює на продуктивному рівні, виявляє пізнавальний інтерес до навчального предмета та частковий евристичний інтерес до музичного мистецтва в цілому. Виконує завдання, рекомендовані до самостійного вивчення. Опрацьовує додаткову літературу.</p> <p><u>Високий рівень (відмінно):</u> Аспірант володіє теоретичними знаннями навчального курсу на високому рівні та постійно їх поновлює. Знає професійну термінологію, може дати системне визначення всіх термінів. Обізнаний із теоретичними підходами і концепціями. Опрацьовує теоретичний матеріал на продуктивному та творчому рівнях. Володіє повним обсягом позапрограмного матеріалу, яким користується під час відповіді. Впроваджує теоретичні знання для пояснення незнайомих фактів. Розв'язує будь-які стандартні завдання кількома засобами, в тому числі підвищеної складності. Виявляє ініціативу, компетентність. Творчо підходить до додаткових завдань, демонструє навички самоконтролю.</p>
Розклад сесії	За необхідністю
Форум	За необхідністю
Питання забезпечення дотримання законодавства у галузі інтелектуального права	<p>Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності. Окреслимо його основні складові:</p> <p>Складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб. Надавати для оцінювання лише результати власної роботи. Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів. Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів. Видання наукової продукції має відбуватися з дотриманням вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права»</p>